

КАРАКУБА

румейське село в Криму

[Фрагменти з Євангелія 1743 року]

Від Матвія [28: 16–20]

Ол заманда он бир апостолослар вардылар Фалилайайа ве ол дәнилен даға Христос эфенди сымарлады бунлара ки: "Бени онда көресициз керек". Ве Христос эфендиий көрдүклери киби сеждэ эттилер ве фикир этип туурлар уду Христос эфендимизинölüp ве тирильдигине. Ве Христос эфенди да аchan яхлашты бунлара ве шегиртлерине дәди ки: "Ве бана öкүм верильмиштир көк йүзүндэн ве йер йүзүне. Ве варасыңыз бендэн öтүрү жүмле дүйнайы ве жүмле миллетлери, ве азиз эвангелиостан насаат этесициз бүтүн алеми. Ве ким ки ихтият этэр исе эр минлетлердэн, онлары ваптиз этесициз, бабанын, ве оғлунун, ве азиз уруху адына ваптиз олсунлар. Ве насаат этип бильдиресициз жүмле алеме ол ки сизе сымарладығым жеваплары. Ве бен сизицилен билейим дүйнанын ахырынадах. Амин".

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 108.

Від Марка [16: 1–8]

Ол заманда жумаа эртәси кечтиктән сора Мария Имағдалины, ве бир Мари Иаковосун, ве Саломи баарлар сатын алмышлар ве варып Христос эфендинин мезарына сильмеә. Ве базар күнү эркен вардылар мезара ве күнеш доғмах меәлиндә кенди араларында дәдилер ки, ажап, ким йувартатыр бу ташы бизе мезарын ағзындан?" Ве хачан ки баҳтылар – таш йуварланмыш туруйур мезарын ағзындан, зире бек бүйүк иди.

Ве хачан ки мезарын ичине кирдилер ве көрдүлөр – бир генч йигит отуур уду сағ йана бейаз эсват кийинмиш, ве тажибе эттилер ону көрдүклемери киби. Ол да дәди бунлара: "Тажибе этмей-

сициз, ве Иисус Христос эфенди арасыңыз ве ол Назаретли ставрос олунаны, ве ол тирильди, шинди бунда йохтур, ве не аарасыңыз? Иштә, будур мезары, лаким варып сойлейесициз шегиртлерине ве Петроса, ве Фалилайада ону көрежексициз, ниже кендиси дәр иди сизе".

Ве саатында мезарын ичиндән чыкып киттилер. Бир хорху ве бир титремек тутту онлары, ве бири бирине жевап биле вермәэ хадар оламадылар.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 108 – 108 зв.

Від Марка [16: 9–20]

Ол заманда Христос эфенди тирильдиктән сора жумаа эртәси ве кечтиктән сора базар күнү сабахтан көрүндү иптида Мария Мағдалиныя, зире йеди түрлү хасталығы вар иди, ве Христос эфенди ол хасталыктан чезип ве азат этти.

Мария варып обирлерине сойледи Христос эфендинин хекметлерини, ве башладылар ағламай ве түшүнмөә, инсан ичин инсан олан, ве тирильдигини, ве: "Мария Христос эфендини көрдү түшүнө", – инанмадылар.

Ве ондан сора икиси кезер икен Христос эфенди онлара хайыр түрлү көрүндү. Ве онлар да тарлайа китэрлер иди, ве варып обирлерине сойледилер, ве онлар да инанмадылар.

Ве соңра он бир аспостолослар отурдухлары йердә Христос эфенди көрүндү бунлара ве тазир этти, ве бунларын эхтийатсыз олуп ве таш йүрекли олдухларына ки, ве ону сағ аялар ўзерине көрүп тә ве инанмадылар.

Ве Христос эфенди дәди бунлара: "Варасыңыз жүмле миллетлере ве жүмле дүйнә йүзүндә ве азиз инҗиличин жевапларын бейан этип бильдиресициз, ве эр ким инанып ихтият этэрсе, ону

ваптис этэсициз, ве ким ки инанмаса, жеэннемли олсун. Ве ким ки беним адымы инанып ихтият этэнлер, бендэнötүрү не ки тилек этселер, онлара верильсин, түрлү ве түрлү тиль сойлесинлер, ве онлары йыланлар агуламасынлар, ве эр не агу-зэрлер ичерлер исе дэ, ич бир заар олмасын онлара, ве башларындан бир тэль биле зай олмасын, ве хасталарын ўзерине эльтерини хосалар, ол кимсе хасталығындан сагалсын".

Ве Христос эфенди бу келамлары сойледиктэн сора ве көк йўзүне ахты ве аллахын оң йанына отурду ки не отуруйур.

Ве апостолослар да чыхып жўмле дўнйайы кезип ве Христос эфендимизин кёктэн йере энип бу ахыллара эрмеэжек олунан икметлери сойлейин ве бейан эттилер, ве инан турдулар, ве чок түрлү хекметлер олунду. Амин.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 108 зв. – 109.

Від Луки [24: 1–12]

Ол заманда жұмаа әртәси кечтиктэн сора ве вардылар Христос эфендинин мезарына ве алып котурдүлөр баарлар түрлү ве түрлү хайыр харыларынан биле, мезарын ағзында олан таш отे йанына түшмүш булдулар. Ве хачан ки мезарын ичине кирдилер, ве Христос эфендинин тәнини булмадылар, ве фикир этип хасевет этэрлер иди.

Ве хачан ки кирдилер, ики йаш йигит көрүнмиш бунлара, ве эсваплары күнеш киби парлар иди, ве хорхуларындан йўзү хойун түштүлөр, ве ангелослар дэди бунлара: "Нечён тириий ёлү киби арасыныз? Ве тирильди, бунда йохтур. Хатырынызда мыдыр ки сизе дэди, хачан Фалилайада икен: инсан ичин инсан олан, ве верильсе керек гўнахқарларын элине, ве ставрос олунса керек, ве ўй күндэн сора кене тирильсе керек?"

Ол заманда бунларын фикирлерине кельди ол жоғап, ве дёнүп киттилер мезардан, ве варып сойледилер он бир апостолослара, ве даа халанларына, ве Мағдалины Мариаинен ве Иоанна, ве Мария Иаковосун, ве саир биле оланлар дәрлөр иди апостолослара бунлары. Бунларын ѡгүндэ бу сөзлөр масал киби көрүнүр ўдү – инанмадылар бунлар. Ве халхты Петрос апостолос, секиртип мезара варды, ве эгилип мезарын ичине бахты иса, садэ кефини йалыңыз вар мезарын ичиндэ, ве кенди кендине түшүнүп ве тажибе этип дэр иди: "Бу не хейалдыр, ве не сейирдир, ве ахыл эрмеэжек хекметли ишлердир!" Амин.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 109 – 109 зв.

Від Луки [24: 12–35]

Ол заманда Петрос апостолос секиртип Христос эфендинин мезарына варды, ве эгилип мезарын ичерисине бахты, ве хачан ки бахса не бахсын – мезарын ичиндэ садэ йалыңыз кефини вар, ве кенди кендине тажибе эди, ве чыкып китти.

Ве апостолослардан экиси даа хошуулуп китэрлер иди Эммауз дэйлен кёйе, Йерусалимдэн о кёйдэк узахлығы алтмыш миль йердир. Ве бунлар кенди араларында сойлеширлер иди башларына келен ишлери. Сойлешип туур икен ве Христос эфенди бунлара келип йаҳласты, ве апостолосларынан биле кезер иди, ве онлар иса ким олдуғун танымадылар. Ве Христос эфенди дэ бунлара дэди: "Недир бу түшүнүп ве эм кезип хасевет этэрсиз?" Ве Клеопа да дэди она: "Сен Йерусалимдэн дэгиль мисин, ве сен бильмемисин бўгүнлердэ Йерусалимдэ олан шейлери?" Ве Христос эфенди дэ дэди: "Ангилердир ол олунан шейлер?" Ве онлар да дэдилер: "Назареослу Иисустан отурӯй, зире пайғамбер адам иди, келамына ве хекметине ве хуветине хуветли иди аллахын ёгүне ве жўмле халхын ёгүндэ. Архереослар ве дёвлетлилар ону ёлуме мўстаах көрүп ве ставрос эттилер, ве биз ёмут этэриз ки, Израилин минлетини хуртаражах будур. Ве бу шейлер олалы бегён ўчунчи кўндур, ве тарафумуздан бир коч авретлер бизи шашырдылар, ве келип сойледилер, мелайиклерин сўзлери: "Ол сағдыр", дэп. Ве бизе түш-хейал киби кельди бу сўзлар. Бир хачы даа вардылар ве онлар да ёйле булдулар. Ве нижे авретлер кёрдўклери киби ве кендини кўрмединер". Ве Христос эфенди дэди бунлара: "А изансызлар ве аз ачык йўреклилар! Бильмемисиниз ки, пейғамберлер эвельдэн сойледилер бунларын жемисини! Христос эфенди чексе керек иди, ве чектиктэн сора сора кене зиннетине кележектир". Башлады бунлара Мойси пейғамбердэн ве жўмле пейғамберлердэн ве китапларда олан сўзлери кендиндэн отурӯй бўйле сойленильсе керек. Христос эфенди кёйе йаҳлаштығы киби ѡгүндэ китэр иди, ве онлар иса тэклиф этэрлер иди, зире ахшам олду, дэй. Ве Христос эфенди дэ бунларынан бўйўк суфрайа отурду, ве артосу кенди элиинен кесип верди онлара, ве эвлоғис этти, ве ол saatта бунларын кўзлери ачылып ве кёрдўлөр, аchan ки кёрдўлөр – Христос эфенди кендисидир. Ве ол saatта Христос эфенди ѡглериндэн гайып олду. Ве бунлар иса башладылар бири бирлерине йўреклерин йаңығындан дэр идилер: "Нечин биз ону таныйамадык! Ве бу хадар йолда бўнже келамлар сойледи бизе, ве китаплардан бизе насаат этти, ве биз онуң тирильдигине инанмадых", дэйин хасевет этэрлер иди.

Ол saat Йерусалиме киттилер. Ве ёбир апостолослары булдулар, ве даа хайырларына дэдилер ахинат Христос эфенди, сағ-селим тирильдигини.

Ве Петрос апостолоса көрүндү, ве йолда келир икен Христос эфенди. Ве бунлара ёмут верип ве насаат эттигини, ве артосу эвлогис этип ве кесип вердиктэ бильдик ким олдуғуны.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 109 – 110 зв.

Від Івана [24: 36–52]

Ол заманда Христос эфенди тирильдиктэн сора шегиртлерине варды, көрүндү, ве орталарында турду, ве дэди: “Еңгүрүү үүрүү!”, йане ки ве “”Муабет оласыңыз!” Ве бунлар тажибе этип ве сескенинпек хорхтулар, ве кенди араларында дэдилер: “Ажап, хейал мы көрдүк?” Христос эфенди дээди бунлара: “Не хорхуп ве фикир этип туурсуңуз ве хальбизидзэн не кечирирсиңиз? Ве бахыңыз эльперими ве аяахларымы ве бен олдуғуму билициз. Тутуңуз бени ве бахыңыз. Зире урухта кемик олмаз. Ве бендэн ётүрү не фикир этэрсиңиз?” Ве буны дэдиктэн сора көстэрди бунлара эльперини ве аяахларыны. Ве кене ихтийатсыз халдылар. Бир йанына севиндилер ве бир йанына хекмет этэрлер иди. Христос эфенди кене дэди бунлара: “Йайежек манҗаныз булунур мү?” Ве онлар да кетирдилер пишмиш балых кебабы ве бал питэсийнен. Алып бунларын югүндэ ве йеди, ве онлара дэди: “Хатырыңызда мыңыр ол сөзлер ве онлары ки сёйлер идим сизе ве хачан сизиң илен биле идим? Зире китапларда ол йазылан йазулар, онлар эп олунса керек, зире бендэн ётүрү сойленмишири. Ве Мойси пейғамберин номосунда йазулудур ве жүмле пейғамберлерин”. Ве ол заманда бунларын ахлына кельди китапларда олан сөзлер. Кене Христос эфенди дэди бунлара: “Бойле йазылмыштыр, ве ишкенже чексе керек, ве ставроса керип ёльдүрсeler керек, ве ўчүнчи күндэ ёлўлердэн тирильсе керек, ве оңа инанып тобеэ кельсeler, ве эр ким ки гүнахларыны хилесиз ондан оң сойленнип ве экзомологис олурса, гүнахлары аф олунур. Ве Йерусалимдэн башланып жүмле минлетлере шаатлык этип сёйлейесиңиз бу олан шейлери. Ве бен сизе бабамдан гёндеририм азиз урунү, ве сиз отуруңуз Йерусалим шеэринде, ве сизе ки көк йүзүндэн сизин ўзерицизе хувет ве хөкүм келинжез”.

Ве Христос эфенди Вифаниадан чыкып киттиктэн сора ве элини халдырып эвлогис этти бунлары. Ве эвлогис эттиктэн сора бунлардан айырылып көк йүзүне ахты ве булутларда. Христос

эфендије сеждэ этип киттилер Йерусалиме ве чох бейёк шенликинен ве севинмейнен ве отурмушлар иеронун ичиндэ ве алла мед[h] этип ве шүкүр этип ве зиннетинен. Амин.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 110 зв. – 111.

Від Івана [20: 1–10]

Йана бир күн жұма әртәси ве Мария Имағдалины ве әркен вармыш сабах олмадан эвель Христос эфендинин мезарына, ве хачан ки баҳты – мезарын ўстүндәки таш ётә йанында яттыр. Ве се киртти варды Петрос апостолос[а], ёбир апостолоса, ол ки Христос эфендинин севгүлү шегирти иди, ве онлара дэди: “Христос эфенди мезардан халдырылар, ве бильмейиз, нереэ сахладылар”. Петрос апостолос ёбир шегиртиинен биле секиртәрек мезара варыр икен. Ве Петрос ондан эвель варды мезара ве әгилип баҳты, мезарын ичиндә кефини йалыңыз булду. Ве Симон Петрос та ятишир келир, кирер мезарын ичине, баҳар ки көрчектэн садә кефини ве башындағи олан маҳрасы, ве ону Христос эфендинин бағынын ўзерине сармышлар иди, ве түшүрүльмиш бир йердэ яттыр ыды. Ве иптидаки келен мезара секиртәрек ол бу шейлери көрдүги киби ихтият этти. Ве кене хатырларына кельмеди китапларда ол йазылан жеваплары: ве Христос эфенди көктэн йересе керек, ве эндиктэн сора ѡлүп ве кене тирильсе керек.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 111 – 111 зв.

Від Івана [20: 11–18]

Ол заманда Мария мезарын йанында ағлайып турур уду, ве ағлайып турур икен әгилип баҳты мезарын ичерисине, ве көрдү – ики мелайик отурур, сафи бейаз уруба кийинмиш турурлар иди. Бириси башы учунда ве ёбири аяахларындан йана турур удулар. Ве Христос эфендинин тәни [= кефини] яттыр ыды. Мелайиклер дэ дёнүп ол авретлере дэдилер: “Не ағларсыңыз?” Ве онлар да дэдилер: “Христос эфенди бурадан халдырылар, ве көрмедин, ажап, нереэ сахладылар”. Ве бу жевабы сёйлейип кери дёндүклери киби ве көрдүлөр Христос эфенди – йанларында турур уду, ве бильмединер Христос эфенди олдуғуну. Ве Христос эфенди дэди онлара: “Не ағларсыңыз ве кими араштырысыңыз?” Ве олар тан эттилер ки, баҳчажы киби бир адамдыр, ве дэди она: “Эфенди, сен туттун ону ве сёйле бизе, нереэ ходун? Ве бен ону араштырырым”. Ве Христос эфенди дэ дэди: “Мария”. Ве ол да дёнүп дэди она: “Буйур,

дидаскале". Ве истэди Христос эфендинин этэгни тутмайа. Ве Христос эфенди дэ дэди буна: "Йапушма баңа, зире бабама чыкажағым. Ве хардашларыма сўйлейин ки, бабама варажжағымы бильди ресициз, ве жўмлемизин бабасы ве аллаһымыз, ве аллаһымыза". Ве ондан сора Мария Имағдалины апостолослара ирас келип дэдилер: "Христос эфендиий кёрдүк", ве не шекиль кёрўндётгүн бейан эттилер онлара.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 111 зв.

Від Івана [20: 19–31]

Тэк ахшам базар кўнё хапулар йапулу икен ве апостолослар жўмлеси бир йердэ отуурлар иди ве чофтларын хорхуларындан. Ве кельди Христос эфенди орта бир йерлерине туруп ве дэди бунлара: "Еўртнη үмїт!", ве "Муабет оласыңыз!" Бу жевабы дэдиктэн сора ве кўстэрди бунлара эльдерини, ве айахларыны, ве хабурғасыны. Ве пек севиндилер шегиртлери: "Христос эфендиий кёрдүк", дэй. Ве Христос эфенди дэ дэди бунлара кене: "Муабет оласыңыз бири бирициз илен. Ве ниже бабам бени гёндэрди, бен дэ сизи гёндэририм дўнйа йўзўне". Ве бу жеваплары дэдиктэн сора ве апостолосларын йўзўне ўфўрдў ве дэди бунлара: "Алыңыз уруҳун хуветин. Ве эр кимин гўнахларыны аф этсениз, аф олусун, ве кимин бағласаныз, бағлы халсынлар. Ве Фома апостолос он ики апостолосларын бири иди, дидимос дэйилир иди, ве бу онларынан булунаады о заман, ве ёбир апостолослар дэдилер ки: "Биз Христос эфендиий кёрдүк". Ве ол Фома да дэди бунлара: "Бен эгер козумёнен мых йерлерини кёрмесем, ве пармағымы мыхларын йерине хомасам, ве элими хабурғасынын дэлигине хомасам,— дэди ки,— бен инанмам". Ве секизинчи кўндэ кене апостолослар бир йердэ икен, кене кельди Христос эфенди апостолосларын орталарында ве дэди бунлара: "Еўртнη үмїт!", ве "Муабетли оласыңыз!" Ве дэди апостолоса: "Кетир пармағыңи бунда ве бах эльлерими, ве кетир элини хабурғама, а эхтийатсы! ве эхтийатлы ол!" Ве Фома апостолос та дэди: "Эфендимсин ве аллаһымын", — дэди Христос эфендиye. Ве Христос эфенди дэ дэди буна: "Сен бени кёрдүн дэ инандын. Ве не мутлу бени кёрмейип ихтият этип инанан адамлара!"

Ве даа чок тўрлў ёқметлер олумуштур. Ве онлар бунда йазулу дэгильдир. Бунлар йазылдылыр ки, инанасыңыз, ве Иисус Христос аллағын оғлу-

дур. Ким ки оңа ихтият этэрсе, тўкенmez ёмўр этинсе керек.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 112.

Від Івана [20: 19–31]

Ол заманда Христос эфендинин анастасы кўнё ахшам олдуғу киби апостолослар бир эвин ичиндэ хапландылар йаһудуларын хорхусундан ётўрў. Ве хапулар хапаных икен Христос эфенди кельди апостолосларын ве ортасында турду ве апостолослара дэди: "Еўртнη үмїт!". Ве Христос эфенди бу сўзў дэдиги киби апостолослара кўстэрди эльдерини ве хабурғасыны. Ве апостолослар Христос эфендиий кёрдўклери киби зийадэлеринен пек севиндилер. Ве кене Христос эфенди дэди: "Еўртнη үмїт! Ниже бени бабам гёндэрди дўнйайа, ёйле бен дэ сизи гёндэририм дўнйанын этрафына". Ве бу сўзлери сўйледиктэн сора ўфўрмўш йўзлерине ве дэди: "Алын азиз урухтан. Ве киминки гўнахларыны аф этэрсениз, аф олусунлар, киминки аф этмессениз, [аф] олумасынлар. Чездигииз чезик олсун ве бағладыңыз бағлы. Ве Фома он ики апостолосларын бири иди. Ве Христос эфенди ол заманда кельдиктэ Фома апостолосларын араларында булунаамаикен, ёбир апостолослар Фомаа дэдилер иди: "Биз Христос эфендиий кёрмўшўз". Ве Фома да апостолослара дэди: "Бен кёрмейинже эльериндэ олан мыхларын дэликлеринин йерлерини, ве пармағымы хомайынжаз мыхларын дэликлерине, ве элими хомайынжаз хабурғасында олан муздрағын [= музрағын] дэлигине, ихтият этип инанмам". Ве секиз кўндэн сора апостолослар кене бир йердэ икен Фома илен биле, ве хапулар хапаных икен, Христос эфенди кене кельди апостолосларын ортасында турду ве дэди: "Еўртнη үмїт!" ве ондан сора дэди Фомайа: "Кетир бунда пармағың ве бах эльлерими, ве кетир элини хабурғама, ве олма эхтийатсыз, яа эхтийатлы ол!" Ве Фома да Христос эфендиye дэди: "Сенсин эфендим, сенсин аллаһым". Ве Христос эфенди дэ Фомайа дэди: "Зире сен бени козүнинен кўрўп ихтият эттин. Не мутлу кёрмейип ихтият этип инанларе!"

Ве даа чок тўрлў ёқметлер этип апостолосларын ёғуне, лаким жўмлеси йазылмамышлар бу китапта. Ве бунлар йазылдылар ки, ихтият этип синиз Христос эфендиye, тўкенmez ёмўр этинирисиниз.

ЦНБ, Д.А. 27 Л. (Муз. 254), арк. 61 зв. – 62.